

Konflikten KKP – SUKP. Historia och orsaker

av Bengt Karlsson

Introduktion

Från maoistiskt håll finns ganska mycket publicerat på svenska om ”den stora polemiken” mellan de kinesiska och sovjetiska kommunistpartierna i början av 1960-talet, inklusive alla viktiga kinesiska inlägg (se källorna sist i artikeln nedan). Däremot är de sovjetiska ståndpunkterna betydligt sämre dokumenterade. Ännu sämre är det med texter som försöker ge en någorlunda ”balanserad” beskrivning av vad polemiken egentligen handlar om. Följande artikel, publicerad 1978 av Kommunistisk Ungdom (VPKs ungdomsförbund) är ett undantag. Den försöker på ett ”objektivt” sätt återge de olika ståndpunkterna och hur de utvecklades, och lyckas i det stora hela även med detta, även om man kan ifrågasätta en del av de tolkningar som görs. Artikeln kan också ses som ett exempel på hur svårt många traditionella kommunistpartier hade att ta ställning i den sino-sovjetiska konflikten, varför de valde att försöka vara ”neutrala”.

Litteraturtips:

[Om den sino-sovjetiska konflikten](#), resolution från Fjärde internationalens 8:e världskongress 1965.

[Kina, Albanien och Sovjetunionen 1956-57](#), om relationerna mellan KKP, AAP och SUKP under åren efter Chrusjtjovs tal.

[Kinas brytning med Albanien](#), (den albanska versionen)

[Mao, KKP och frågan om Stalin](#),

Martin Fahlgren 29 april 2009

Ur *KU-debatt* nr 5 1978

Centrum eller likaberättigande i kommunistiska världsrörelsen?

VPK och KU har tillsammans med många inom den kommunistiska världsrörelsen intagit en neutral ståndpunkt i konflikten mellan Sovjetunionen och Kina. Neutral såtillvida att vi vägrat att göra några allmänna fördömanden av någondera parten. Resultatet har blivit en naturlig fortsättning på den självständigt hållna politiken gentemot de socialistiska länderna. Denna politik kan sägas ha sin början efter 1956 då de allvarliga bristerna i den socialistiska demokratin under Stalin-perioden avslöjades. Slutsatsen har blivit att det kan finnas mycket allvarliga fel och brister under socialismen och det är inte självklart att man angriper dem på ett riktigt sätt. Vi har därför hårt kritiserat Sovjet m.fl. socialistiska länder för inskränkningar i de demokratiska fri- och rättigheterna och Kina för att i många fall ha stött reaktionära krafter i sin utrikespolitik. Däremot har vi inte kunnat se att dessa negativa inslag i överbyggnaden i respektive socialistiska länder lett till att det samhälleliga förvaltandet och ägandet av produktionsmedlen skulle ha upphört.

Idag är denna beskrivning inte uppseendeväckande. Under Kominterns dagar och senare, vid tiden för det socialistiska världssystemets uppkomst skulle dock ett uttalande av denna karaktär omedelbart lett till fördömanden om opportunist, revisionism och titoism från andra inom den kommunistiska världsrörelsen. Även på 50-talet när splittringen uppstod inom den

kommunistiska världs rörelsen var utrymnet för kritik och utrymnet för en 8 annan åsikt mycket liten. Detta var ett arv från Komintern då de kommunistiska partierna byggdes upp och Sovjetunionen som ensam socialistisk stat ständigt hotades. Det var också ett arv från stalinperiodens personkult. I dag uttrycks relationerna inom den världskommunistiska rörelsen på följande sätt:

Deltagarna i konferensen understryker att deras partier, på grundval av en politik utarbetad och antagen i full självständighet av varje parti i överensstämmelse med de socialekonomiska och politiska förhållanden och de nationella särigheterna som råder i varje land, är fast beslutna att fortsätta föra en konsekvent kamp för att förverkliga fredens, demokratins och de sociala framstegens mål, vilket motsvarar arbetarklassens, de demokratiska krafternas och folkflertalets intressen...

I denna anda kommer de att utveckla sitt internationalistiska, kamratliga och frivilliga samarbete och sin solidaritet på grundval av Marx, Engels och Lenins stora idéer, under strikt iakttagande av principerna om varje partis jämlikhet och suveräna självständighet, icke-inblandning i varandras inre angelägenheter, och respekt för deras frihet att välja olika vägar i kampen för samhällelig omvandling i progressiv riktning och i kampen för socialismen.

(ur Berlindokumentet 1976 från konferensen med de kommunistiska partierna i Europa)

Varför talas det så mycket om dessa saker i den internationella kommunistiska rörelsen idag? Dessa principer har aldrig förnekats av något kommunistparti. Men det har alltid varit ett problem var man skall dra gränsen mellan vad som är det grundläggande, gemensamma, universiella för alla kommunistiska partier och socialistiska stater och på vilka områden och i vilka avseenden avvikelser eller annorlunda modeller är utslag av "de socialekonomiska och politiska förhållandena och de nationella särigheterna som råder i varje land". Utan tvekan har utvecklingen gått från en betoning av det förra till det senare.

Centrum och likaberättigande!?

"Eftersom det behövs en ledning, vem skall utgöra ledningen? Om inte Sovjetunionen, vem då? Konsultera alfabetet? Albanien?... Eller någon annan stat? Vårt Kina kan inte vara ledningen därför att hon är inte utrustad för det." (Mao, Internationella kommunistkonferensen i Moskva 1957) Ett sådant uttalande ansåg man inte stå i motsättning till en självständig politik.

Det socialistiska lägret med Sovjetunionen i spetsen är den pålitligaste garantin för världsfreden och det mänskliga framsteget. Folkrepubliken Kina har anslutit sig till detta läger och delar samma öde och livsluft som detta läger. I socialismens stora familj går näringslivet starkt framåt, vänskapen och enheten mellan oss stärkes och befastes för varje dag. Relationerna mellan länderna i det socialistiska lägret grundas på den proletära internationalismen. *Det är lika och broderliga relationer med ömsesidig respekt, ömsesidig uppmuntran och ömsesidig hjälp.* Det är de allvarligaste och mest vänskapliga relationer av ny typ. Det ständiga beståndet och främjandet av enheten i det socialistiska lägret motsvarar folkens grundläggande intressen i de socialistiska länderna och i hela världen.

Enheten i det socialistiska lägret med *Sovjetunionen i spetsen* och enheten i den internationella kommunistiska rörelsen med *Sovjetunionens kommunistiska parti i centrum* bildar kärna i en än vidare internationell enhet. Genom anordnandet av den historiska Moskvakonferensen med representanter från kommunistiska och arbetarpartier från skilda länder i hela världen har denna kärna blivit än starkare och mer befast. Med en sådan stark kärna har världens arbetarklass, de arbetande i världen, världens förtryckta nationer, de krafter i världen som värnar freden och önskar framsteget förenats än närmare och givit mänskligheten oändligt ljus och hopp.

(Teng Hsiao-ping, 1959)

Poängen med detta citat är inte att visa att kamrat Teng Hsiao-ping (f.n. vice premiärminister och vice partiordförande och 1959 nummer fem i partihierarkin) 1959 ur vår tids analyser resonerar motsägelsefullt. Poängen är att visa hur man såg på utformningen av kommunistisk politik och enhet. Under stalinperioden kunde varje person eller grupp som hade minsta avvikande mening efter diverse analyser och politiska slutsatser härledas till att vara icke-socialist och i själva verket en medlöpare till imperialismen. Efter det andra världskriget när det socialistiska lägret utökades från att ha bestått av endast Sovjetunionen och Mongoliska Folkrepubliken till att bli ett världssystem var ramarna fortfarande mycket snäva vad gäller nationella avvikelser i det socialistiska uppbygget, det socialistiska staternas politik och de kommunistiska partiernas politik.

T.o.m. i det tal 1960, vilket efteråt betecknats som uppgörelsen och brytningen mellan Sovjetunionen och Albanien, formulerar sig Enver Hoxha så att han vill visa att Albanska Arbetets Parti AAP inte avviker en millimeter från den snörräta marxist-leninistiska allmänna linjen utarbetad av hela den världskommunistiska rörelsen:

”Vårt socialistiska läger, med det ärorika Sovjetunionen i spetsen, har blivit en i alla hänseenden väldig kraft, såväl vad beträffar dess ekonomiska och kulturella som vad dess militära potential beträffar. Den kolossala moraliska och politiska, ekonomiska, kulturella och militära styrkan hos Sovjetunionen utgör kärnan i våra framgångar, kärnan i vårt lägers styrka.

(...)

Med rätta påpekar förslaget till uttalande att den stora och outtömliga styrkan hos det socialistiska lägret, med Sovjetunionen i spetsen är den avgörande faktorn för världsfredens seger.

(...)

Vi bör göra allt som står i vår makt för att förhindra krig. Sovjetunionens och vårt socialistiska lägers politik har varit och förblir en fredens politik. Alla sovjetförslag och förslagen från våra folkdemokratiernas regeringar på den internationella arenan har siktat på att minska spänningen mellan nationerna, på att lösa olösta frågor genom förhandlingar och inte genom krig.

Jag vill understryka att Albanska Arbetets Parti och det albanska folket i praktiken har visat hur mycket de älskar, hur mycket de respekterar och hur lojala de står till Sovjetunionen och SUKP. När Albanska Arbetets Parti kritiserar vissa sovjetledares felaktiga handlingar betyder det inte att vår syn och våra attityder ändrats. Vi albaner tar, såsom marxister, mod till oss att kritisera dessa kamrater, inte för att vi hatar dem utan för att vi har höga tankar om dem och därför att vi älskar SUKP och sovjetfolket över allt annat.

Så älskar vi Sovjetunionen, SUKP och den sovjetiska ledningen. Med vår marxistiska oböjlighet talar vi till dem på ett kamratligt sätt, vi öppnar våra hjärtan och säger dem rättframt vad vi tänker. Hycklare har vi aldrig varit och kommer aldrig att bli.

SUKP kommer att bevara sin vänskap till oss oavsett de fel vi kanske begår och den oböjlighet vi visar.”

Socialistiska statsintressen kolliderar med Kominterns och personkultens arv

Dessa traditioner inom den kommunistiska världsrörelsen skulle inte gå att bibehålla. Den gamla metoden att diskutera och skapa enhet när det fanns olika åsikter hade överlevt sig själv. Den fungerade i den situation som de kommunistiska partierna befann sig i på 20- och 30-talen. Den kunde inte fungera när de vuxit sig starkare och när det uppstått ett socialistiskt världssystem. Läget var inte längre sådant som på 20- och 30-talen. Då gällde det att i hård

kamp mot opportunisten, revisionisten och reformisten bevara marxismen och skapa kommunistiska partier som använde marxismen-leninismens teorier som redskap i sin praktiska verksamhet och den demokratiska centralismen som sin arbetsmetod. Detta erkändes formellt 1943 i och med att Komintern upplöstes. Men någon ny metod för diskussion och för att skapa enig handling fanns inte. Dessa förhållanden medverkade till att konflikten hela tiden utvidgades i stället för att biläggas, när meningsskiljaktigheter uppstod. Steget var kort till att anklaga den andra parten för att inta en icke-marxistisk-leninistisk ståndpunkt.

Man hade inte diskuterat vilken betydelse de nationella intressena spelade för den socialistiska statens agerande. Eftersom det var en socialistisk stat, baserad på proletariats diktatur, antogs som självklart att den statliga utrikespolitiken inte kunde innehålla några element stridande mot den proletära internationalismen. Hade någon tagit upp diskussion skulle vederbörande helt säkert blivit fördömd för att framföra åsikter stridande mot marxismen-leninismen.

Sammanväxten av parti- och statsapparater var mycket långtgående i de socialistiska länderna. Om detta förhållande var lämpligt, i princip riktigt eller t.o.m. en tvingande lag för ett socialistiskt land var inte heller diskuterat. Sammanväxten av parti- och statsapparater kom att bidra på ett mycket negativt sätt till konfliktens utveckling. När politiska åsiktsskiljaktigheter uppstod mellan partierna växte de lätt över i statliga motsättningar. Nationella intressemotsättningar kunde lätt bli föremål för dispyter på det ideologiska planet. När väl statsintressena blev inblandade i konflikten upphörde i praktiken möjligheterna att gå tillbaka och söka lösa de ursprungliga motsättningarna.

Statsintressenas betydelse för enheten

Låt oss se på några exempel på hur statsintressena kan påverka meningsmotsättnings utveckling.

Trots att det rådde meningsskiljaktigheter av samma typ mellan SUKP och AAP som mellan SUKP och KKP så behandlades inte konflikterna på ett likaberättigat sätt. I den första, som från början var mindre omfattande än den andra, spelade de statliga intressena till en början inte någon framträdande roll.

Åsiktsskiljaktigheterna mellan SUKP och AAP i synen på Stalin och huruvida KKP i vissa frågor tillämpade marxismen-leninismen på ett felaktigt sätt hängde samman med de skilda bedömningarna av Jugoslavien. Dessa åsiktsskiljaktigheter spelade dock en obetydlig roll för de statliga relationerna ända fram till 1960. *Då underordnades konflikten den mellan SUKP och KKP.* AAP slöt allt mer upp på KKP:s sida. Sovjet, som ansåg sig "förlorat" Albanien och även sin militärbas där, drog in sin hjälp mitt under hot om svält för det albanska folket. Om det ena orsakade det andra, är ointressant i detta sammanhang. Förbindelserna utvecklades från goda till total brytning på en mycket kort period. Någon utdragen polemik som mellan SUKP och KKP förekom inte.

Jugoslavien fördömdes av KKP som imperialismens främsta agent och som kapitalistiskt ungefär 15 år före Sovjetunionen fick den kapitalistiska stämpeln. Sedan 50-talet har dock inte Jugoslavien på något principiellt sätt ändrat varken inrikes- eller utrikespolitik, tvärtom har de varit synnerligen stabila. KKP erkänner nu att man haft fel i en sådan grundläggande bedömning om huruvida ett land är socialistiskt eller kapitalistiskt. Nu erkänner man Jugoslavien som socialistiskt. Orsaken till att KKP har kunnat förändra åsikt så totalt är säkerligen att

konflikten med JKF (Jugoslaviens Kommunisters Förbund) aldrig tog sig nationella eller statliga uttryck.

Ett exempel på hur mycket lättare enhet kan uppnås när inte statsintressen är inblandade – respektive – hur enheten försvåras när de blandas in – är relationerna mellan KKP och Spaniens Kommunistiska Parti, PCE.

PCE:s tidigare bedömning av kulturrevolutionen i Kina delade man med SUKP m.fl. Man ansåg att den ena fraktionen inom KKP hade kastat ut Kina i ett stort kaos för att bryta ned de demokratiska institutionerna, särskilt KKP, för att sedan med hjälp av armén ta över med sin småborgerliga nationalistiska och antisovjetiska ideologi.

1967 inställde PCE denna kritik. 1970 gjorde man självkritik utan att därmed sluta upp bakom kulturrevolutionen. 1971 hade man en partidelegation i Kina. Efter denna ser man kulturrevolutionen m.fl. händelser i Kina som försök från KKP att under de speciella nationella säregenheter som rådde i Kina välja korrekt väg i kampen för socialistisk uppbyggnad. Kontakterna mellan PCE och KKP kunde åter betecknas som broderliga. Men PCE betonade att man inte nu bytt ledarparti eller ledarstat. Endast den egna Centralkommittén och partikongressen erkänns som ledarcentrum. Man försvarar i vidsträckt mening alla socialistiska stater samtidigt oberoende av meningsskiljaktigheter som finns. Enighet kan uppnås bara om man bygger på mångsidighet och inte uniformism.

Senare försämrades förbindelserna mellan PCE och KKP p.g.a. att PCE kritiserade KKP för att de ej tagit kontakt med PCE innan Franco-regimen erkändes. KKP tog mycket illa vid sig av denna kritik.

Konstruktiv debatt på hög nivå?

Den ena parten beskyller den andra för att på vissa punkter avvika från dokumenten från 1957 och 1960 års internationella kommunistpartikonferenser. Den andra parten svarar med att det gör man inte alls, man har fått sina ståndpunkter förvrängda av den första parten. Däremot är det den första parten som felaktigt tolkar de internationella dokumenten på viktiga punkter. Då svarar den första parten att det gör man inte alls, det är den andra parten som förvränger den första partens ståndpunkter. Oavsett vem som förvränger den andres ståndpunkter eller som verkar troligast att bägge parter gör det, så är polemiken mellan SUKP och KKP ett exempel på en erbarmlig debatt inom den kommunistiska världsrörelsen där man bryter mot principen om korrekt återgivande av varandras ståndpunkter.

Var det Sovjet som helt plötsligt drog tillbaka sin hjälp till Kina 1960, som KKP hävdar, eller var det Kina, enligt SUKP, som ensidigt annullerade alla kontrakt med omedelbar verkan?

Ett annat exempel angående den viktiga SUKP:s 20:e partikongress.

KKP menar att det var på denna kongress som revisionisterna tog makten över SUKP. SUKP tycker det är underligt att man inte sa något om detta vid denna tid, utan i stället uttalade sig positivt om den fastslagna politiken under flera år efteråt. Som belägg tar man t.ex. Maos öppningstal på KKP:s kongress 1956:

De sovjetiska kamraterna och sovjetfolket har handlat enligt Lenins anvisningar. På kort tid (omskrivning för tiden efter Stalins död, min anm. BK) har de nått strålande framgångar. SUKP:s 20:e kongress, som hölls för inte så länge sedan, utformade många riktiga politiska ståndpunkter och fördömde brister i partiarbetet. Man kan med tillförsikt säga, att detta arbete i framtiden kommer att få en utomordentligt stor utveckling.

KKP uttalade sig om SUKP:s kongress som mycket viktig politisk händelse av världsomfattande betydelse, i positiv mening. Orsakerna till detta är att kongressen vidareutvecklade socialismens sak, förslagen om fredlig samlevnad, internationella samarbetet och avspänningen, fördömandet av personkulten. Antingen var dessa uttalanden falska eller också gjorde KKP en helomvändning i bedömningen av 20:e kongressen sju år efteråt.

KKP svarar att man offentligt avstod från kritik på Sovjetledarnas ”svåra ställning” vid den tiden och man inte ville ge ammunition åt fienden. Ingenstans har KKP helt ställt sig bakom SUKP:s 20:e kongress, säger man och SUKP använder sig av lösryckta citat. Sanningen är den, hävdar KKP, att KKP i många interna diskussioner betonade sin oenighet med den fredliga övergångens väg och metoden att kritisera Stalin. Även om ”Stalin förtjänar att kritiseras” så framfördes internt redan 1956 att den grundläggande politiken under Stalins tid vid makten var riktig.

1963 säger KKP för första gången öppet att SUKP i vissa frågor avviker från marxism-leninismen och den proletära internationalismen. ”Hur kan man ha mage att säga något sådant om den store Lenins parti, om socialismens fosterland (...)!” svarar SUKP.

KKP svarar att Chrusjtjov smädar Stalin för att vara en mördare, bandit, despot, narr och idiot. Han angriper Stalin hårdare än han angriper sådana renegater som Kautsky, Trotskij, Tito och Djilas. Då är det i själva verket sovjetssystemet och sovjetstaten han angriper. Därför borde frågan ställas till Chrusjtjov.

Illustrationen av sättet att föra debatt avslutas med ett exempel där Mao talar om kadreerna inom KKP och att man särskilt måste se upp med karriärer och konspiratörer sådana som Chrusjtjov och hindra dylika dåliga element från att tillväxa sig ledningen på någon nivå inom partiet eller regeringen.

... De får inte, som Chrusjtjov, vara despotiska och bryta mot partiets demokratiska centralism, göra överrumplingsangrepp mot kamrater eller handla godtyckligt och diktatoriskt. ...

Hur var det nu? Var det Chrusjtjov eller Stalin som hade denna arbetsstil?

Dessa exempel från ”diskussionen” 1960-65 med höjdpunkt 1963, talar för sig själva när det gäller att karaktärisera debatten mellan världens två starkaste kommunistiska partier om vår tids allvarligaste frågor. Polemiken efter 1965 kan inte längre tas på allvar. Vad gällde då egentligen meningsskiljaktigheterna från början? Låt oss titta lite på de hetaste frågorna och argumenten.

Stalin och personkultens system

Chrusjtjov menade att personkultens system av diktatoriska fasoner utbredd sig inte bara inom SUKP och Sovjetunionen, utan också i de andra socialistiska länderna och mellan och inom de kommunistiska partierna. Det var ett hierarkiskt system med Stalin själv i toppen. SUKP:s 20:e kongress 1956 beslöt att avskaffa detta förhållande. KKP anklagar senare Chrusjtjov för att han även i detta försöker påtvinga den kommunistiska världsrörelsen sin linje. Vad gäller personkulten var detta inte något större problem för KKP: ”... Vi är motståndare till att individer lovprisas oärligt och till övermått och att deras roll överdrives. För så länge sedan som år 1949 fattade Kinas Kommunistiska Partis Centralkommitté, på kamrat Mao Tse-tungs förslag, beslut om att förbjuda att man på något sätt offentligt firade partiledarnas födelsedagar och uppkallade städer, gator eller företag efter dem.” Detta sades så sent som 1963, inte långt innan Mao skulle upphöjas till de mest svindlande höjder i en personkult.

Visserligen var Stalin värd att kritiseras, enligt KKP, men när Chrusjtjov kritiserade, så kritiserades Stalin som en fiende och följaktligen bekämpade Chrusjtjov proletarietets diktatur. Varför? Därför att under Stalins tid vid makten var den grundläggande politiken riktig. Detta är ett intressant påstående, för om någon behandlat kommunister som folkfiender är det just Stalin och inte Chrusjtjov. Chrusjtjov kan sägas ha svarat på frågan redan innan den blev ställd i sitt hemliga tal på SUKP:s 20:e kongress 1956:

Våra historiska segrar vanns tack vare partiets organisatoriska arbete, tack vare organisationerna på landsbygden och tack vare vår nations självupppoffrande arbete. Dessa segrar är resultatet av nationens och partiets stora energi och aktivitet; de är alls inte frukten av Stalins ledarskap, som det sades under personkultens tid.

Om vi ska bedöma denna fråga som marxister och leninister, måste vi klart fastslå att det slags ledarskap som utvecklades under Stalins sista levnadsår blev ett mycket allvarligt hinder på vägen för sovjetsamhällets utveckling.

(...) Kamrater! Om vi idag hårt kritiserar den personkult som var så spridd under Stalins livstid, och om vi talar om de många negativa företeelserna som framväxte ur denna kult – så främmande för marxismen-leninismens anda – kan det hända att vissa människor frågar sig: hur kunde det ske? Stalin ledde partiet och landet i trettio år och många segrar vanns under hans livstid. Kan vi förneka detta? Enligt min mening kan frågan ställas på detta sätt endast av dem, som är förblindade och hopplöst hypnotiserade av personkulten, endast av dem, som inte förstår revolutionens och sovjetstatens innersta väsen, endast av dem, som inte på leninistiskt vis förstår partiets och nationens roll i sovjetsamhällets utveckling.

Det allvarliga är dock enligt KKP att Chrusjtjov-klicket använder kritiken av Stalin för att medvetet bekämpa den linje för den internationella kommunistiska rörelsen och dess enskilda partier som godkänts som den riktiga tillämpningen av marxismen-leninismen i det rådande läget i världen. Låt oss därför granska några av de viktigaste områdena som meningsskiljaktigheterna gällde.

Den kommunistiska världsrörelsens generallinje

Deklarationen från 1957 års konferens med de kommunistiska partierna i Moskva slår otvetydigt fast att ”Kampen för fred är för närvarande den viktigaste uppgiften över hela världen”. Man stödjer alla stater, partier, rörelser och enskilda personer som är för fred, särskilt de mot användning och försök med kärnvapen.

SUKP uttrycker att ”Kampen för fred, demokrati, nationellt oberoende och socialism” är innehållet i den kommunistiska generallinjen. Huvudvägarna för detta ”är att sammansluta alla fredsvänliga krafter för att försvara freden och rädda mänskligheten från en nukleär katastrof (...) och att maximalt utnyttja nu förefintliga möjligheter till en fredlig väg för den socialistiska revolutionen” osv.

Vilken linje skall vara den kommunistiska rörelsens generallinje frågar KKP. Det skall vara, svarar man,

den linje för att djärvt resa massorna, utöka de revolutionära krafterna, (...) beslutsam revolutionär kamp och på att föra den proletära världrevolutionen framåt till slutet. Den är den linje som mest effektivt bekämpar imperialismen och försvarar världsfreden.

Arbetare i alla länder, förena er. Arbetare i hela världen förena er med de undertryckta folken och de undertryckta nationerna. Bekämpa imperialism och reaktion i alla länder. Sätt in alla krafter i kampen för världsfred, nationell befrielse, folkdemokrati och socialism. Befäst och utvidga det socialistiska lägret. För steg för steg den proletära världrevolutionen framåt till fullständig seger.

Skapa en ny värld, utan imperialism och kapitalism, i vilken ingen människa exploaterar en annan.

Detta är, enligt vår åsikt, den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje under nuvarande skede.

Den uppenbara skillnaden ligger i betoningen av fredskampen.

Fredskampen

I de kapitalistiska länderna var på 50-talet den framgångsrikaste progressiva kraften fredsrörelsen. Vad skall en socialistisk stat göra för att visa att man står på dess sida?

Sovjetunionen lade i FN 1960 fram ett förslag om allmän och total avrustning. Detta förslag var allvarligt och realistiskt menat:

Den allmänna och totala avrustningen förutsätter:

att staternas alla väpnade styrkor upplöses och att deras återupprättande i vilken som helst form förbjudes;

att alla förråd av alla slags krigsmateriel förbjuds och förstörs och att produktionen av dem inställs, inbegripet atomvapnen, de biologiska vapnen och andra slag av massförintelsevapen.

att alla bärare av massförintelsevapen förstörs;

att alla slags militära baser avvecklas och att alla utländska trupper, som befinner sig på någon som helst annan stats territorium, dras bort och upplöses;

att all slags värnplikt för medborgarna avskaffas;

att befolkningens militära utbildning inställs och alla militära utbildningsanstalter stängs;

att krigsministerierna, generalstaberna och deras lokala organ liksom alla andra militära och militariserade institutioner och organisationer avskaffas;

att anslåendet av medel för militära ändamål såväl genom statsbudgeten som genom allmänna organisationer och privatpersoner upphör.

Sedan den allmänna och totala avrustningen genomförts, får till statens förfogande endast kvarstå strängt begränsade, för varje land överenskomna kontingenter polis (milis), beväpnade med lätta skjutvapen och avsedda för att upprätthålla den inre ordningen och skydda medborgarnas personliga säkerhet.

Elementär kunskap i marxismen-leninismen säger att detta förslag är rena illusionen.

Proletariatet kan inte kasta vapnen på sophögen förrän man besekrat bourgeoisin, citerar KKP Lenin några år efteråt. Visst är det ett bra sätt att lägga fram förslag om allmän nedrustning för att avslöja imperialisternas upprustning och krigsförberedelser. Det är också möjligt att tvinga dem till överenskommelser om nedrustning. Men, om man tror att vägen till världsfred och till att imperialismen lägger ned sina vapen går via fullständig avrustning, så bedrar man världens folk.

I den defensiva position som Sovjetunionen befann sig på den internationella arenan under det kalla kriget försökte man på alla sätt binda upp de imperialistiska staterna, med USA i spetsen, till ett system av förhandlingar för att lösa internationella konflikter. Även Kina slöt, i alla fall utåt, upp bakom den omtalade Camp-David-andan efter Chrusjtjovs besök därstädes 1957. Senare ”bevisar” KKP Chrusjtjovs revision av den leninistiska fredliga samexistensen och hans förräderi mot den proletära internationalismen. Detta görs genom citat i vilka Chrusjtjov säger att Eisenhower har en uppriktig önskan om fred och att den amerikanska imperialismens ledare är förnuftiga. SUKP framhåller dock att man inte kan fastlägga ett

lands utrikespolitik med lösryckta citat ur taktiska förhandlingar. Den grundläggande inställningen är:

I det imperialistiska lägret finns alltså mäktiga krafter, som gör motstånd mot avrustning. Men det är för att tvinga dessa krafter att retirera som man måste väcka folkens vrede mot dem, tvinga dem att fullgöra folkens vilja.

Folken vill avrustning och är säkra på att just kommunisterna är förtruppen och organisatören av folkens kamp för att nå detta mål.

Vår kamp för avrustning är inget taktiskt knep. Vi önskar uppriktig avrustning. Och här står vi helt på marxismen-leninismens grund. Redan i slutet av förra seklet påvisade Friedrich Engels, att en avrustning är möjlig och kallade den en "fredsgaranti". I vår tid framfördes parollen om avrustning för första gången som en praktisk uppgift av V.I. Lenin, och de första sovjetförslagen om total eller partiell avrustning framlades redan 1922 på Genuakonferensen. Detta skedde under Lenins livstid och avrustningsförslagen formulerades av honom.

Kampen för avrustning är den viktigaste faktorn för att avvärja ett krig, detta är effektiv kamp mot imperialismen. I denna kamp har det socialistiska lägret den absoluta majoriteten av mänskligheten på sin sida.

De kinesiska kamraterna har framfört parollen om "hårt mot hårt" och ställt den mot övriga socialistiska länders politik, som syftar till att lätta upp den internationella situationen och göra slut på det kalla kriget. En dylik paroll gjuter faktiskt vatten på den kvarn, som utgörs av den imperialistiska politiken av "balansgång på krigets rand", och hjälper upprustningsanhängarna. Man får ett intryck av att KKP-ledarna anser det fördelaktigt att den internationella spänningen kvarstår och intensifieras, särskilt i relationerna mellan Sovjetunionen och USA. De menar uppenbarligen, att Sovjetunionen bör besvara provokationer med provokationer och gå i de fällor, som utsätts av "de förryckta" i imperialismens läger, bör anta imperialismernas utmaning till tävlan i äventyrlighet och aggressivitet, dvs till tävlan i att utlösa ett krig, och inte i att trygga freden.

Att slå in på en sådan väg innebär att utsätta freden och folkens säkerhet för ett hot. Kommunisterna, som sätter folkens intressen högt, kommer aldrig att följa en sådan väg.

På detta som på alla områden i konflikten bekymrar sig bägge sidor föga om att man säger sig ha samma principiella syn. Anklagelserna och insinuationerna mot varandra ger verkligen inte ett intryck av att denna diskussion i början på 60-talet skulle vara en vederhäftig debatt mellan två broderpartier. I stället verkar det som om man redan i förväg dömt ut den andres argument. Så insinuerar SUKP att KKP anser att ett världskrig är ofrånkomligt och anklagar KKP för att föra en politik som syftar till att utlösa ett kärnvapenkrig mellan Sovjet och USA. KKP å sin sida påstår att SUKP menar att garantier kan ges mot alla krig, vidare att fredlig samexistens skall råda mellan klasserna inom de kapitalistiska länderna samt att SUKP menar att de undertryckta folken i och med kärnvapnens uppkomst måste ge upp sina rättfärdiga befrielsekrig.

Fredlig övergång

KKP tycker sig i frågan om övergången mellan kapitalism och socialism finna ett av de viktigaste bevisen på SUKP:s revisionism. Den allmänna principen är att övergången blir icke-fredlig, men såsom företrädare för folken vill kommunistpartierna genomföra socialismen utan inbördeskrig. Utan att någonstans kunna belägga det, menar KKP att SUKP tidigt övergett den allmänna principen för att göra den fredliga övergången till en ny strategisk princip för den internationella kommunistiska rörelsen. För att bemöta denna ståndpunkt citerar man Lenin att ingen klass ger upp sitt herravälde frivilligt. I ett brev från KKP till SUKP, endast några dagar innan konferensen 1957, tar man i en helt annan ton, än den som

rådde sex år senare, upp SUKP:s förslag inför konferensen. Detta förslag finns inte publicerat, men SUKP:s förmenta inställning är helt klar:

I frågan om övergången från kapitalism till socialism skulle det vara smidigare att omnämna bägge möjligheterna, fredlig övergång och icke fredlig övergång, än enbart den ena, och detta skulle ställa oss i en position i vilken vi kan ha det politiska initiativet vid varje tidpunkt.

Omnämmandet av möjligheten till fredlig övergång visar att användandet av våld för oss i första hand är en fråga om självförsvar.

Om man lägger för stark tonvikt på möjligheten till fredlig övergång, och särskilt på möjligheten att gripa statsmakten genom att vinna en majoritet i parlamentet, riskerar man att försvaga den revolutionära viljan hos proletariatet, det arbetande folket och det kommunistiska partiet och att avvärpa dem ideologiskt.”

SUKP svarar att klasskampens former och vägar bestäms av de inre förhållandena i varje land. Den allmänna lagen är att kapitalet störtas på ett revolutionärt sätt. I och med det socialistiska lägrets ökande styrka, genomförandet av den fredliga samexistensen, den fredliga tävlan och hela kampen för fred, så ökar möjligheterna i de kapitalistiska länderna för en övergång till socialism utan ett inbördeskrig.

Man skall dock ha klart för sig att det var med dessa allmänna uttalanden som bakgrund som t.ex. Hilding Hagberg på sin tid uttalade politiken att SKP skulle vara en vänlig pådrivare till socialdemokratien.

Atombomben

Imperialismen försöker skrämja folken till kapitulation och lydnad med atombombens fasor. Därför är det inte kommunisternas uppgift att tala om de förödande konsekvenserna av kärnvapenkrig. Offensiv på alla fronter, ingen feighet inför imperialisterna är den enda metoden att stoppa dem från att utlösa ett kärnvapenkrig. Och skulle imperialisterna sätta igång kärnvapenkriget, skall man utan rädsla möta det för detta kommer att förrinta imperialismen, medan den halva av jordens befolkning som överlever kommer att bygga socialismen över hela världen. Detta är en sammanfattning av KKP:s syn.

SUKP:s syn: Ett kärnvapenkrig skulle utan tvekan leda till det kapitalistiska systemets undergång, men marxist-leninisterna kan inte tänka sig skapandet av en kommunistisk civilisation på ruinerna av världens kulturcentra, på en förhärjad och av radioaktivt nedfall smittad jord. För att inte tala om alla de människor som inte skulle kunna bygga socialismen just p g a att de utplånats. I stället måste freden, avrustningen och avspänningen ställas i centrum av de socialistiska staterna, arbetarklassen i de imperialistiska staterna och folken i de undertryckta länderna.

Sammanfattning

I ljuset av den historiska utvecklingen under de femton år som gått sedan konflikten tillspetsning måste sägas att SUKP haft den mest konsekventa och framgångsrika tillämpningen i de frågor som här granskats. Särskilt Kinas utrikespolitik har varit föremål för många svängningar fram och tillbaka och i sin praktik på senare tid ofta kommit att bli ett stöd åt reaktionära krafter. Det gick inte för en socialistisk stat att direkt ur marxismens klassiker finna en tillämpbar praktik fixt och färdig för utrikespolitiken. Under polemiken och särskilt efter 1963 drog man ofta fram lösryckta uttalanden av t.ex. Chrusjtjov och ställde dessa i motsättning till Lenin-citat. KKP har aldrig sagt följande, men det kan ses som en illustration av den ”sport”

som var så populär. Lenin har sagt att borgarklassen överlämnar aldrig makten frivilligt, den kommer att använda alla medel den har för att stoppa socialismen. Ett medel imperialisterna har är kärnvapen, alltså kommer imperialisterna i sin dödskamp att starta ett kärnvapenkrig, detta är oundvikligt om den leninistiska statsteorin är riktig.

Kinesiska modellen kommer i motsättning till den sovjetiska

Inom KKP förekom en kamp mellan två linjer för hur man skulle bygga upp sin socialism. Den första stödde sig på erfarenheterna från den sovjetiska modellen med kollektivisering av jordbruket och koncentration av allt ekonomiskt överskott i samhället till den tunga industrin för en snabb industrialisering. En satsning på den tunga industrin gjordes också under den första femårsplanen 1953-57 och på partikongressen 1956, (på vilken Mao Tse-tung endast yttrade sig med ett kort hyllningsanförande till Sovjetunionen) utstakades en fortsättning på denna linje för den andra femårsplanen 1958-62. Denna kom dock aldrig att genomföras. Mao Tse-tungs linje med Folkkommuner och det stora språnget kom emellan.

Före Folkkommunerna fanns 740.000 kollektiv med i genomsnitt 160 gårdar. Under huvudsakligen ett år sammanslogs dessa till 24.000 Folkkommuner med i genomsnitt 5.000 gårdar. Detta skulle inte bara vara bra för snabb produktionsökning och uppbyggnad inom jordbruket, utan också för att skapa en central ledning för arbetet inom industrin, jordbruket, handeln, utbildningen och de militära frågorna på landsbygden och på så sätt dra in massorna i de ekonomiska organisationerna och statsmaktens organ.

Linjen kallades ”att gå på två ben” och innebar att överskottet ute i Folkkommunerna inte överfördes till den tunga industrin utan skulle användas till att bygga upp småskalig industri i varje Folkkommun. Dessa skulle bli ekonomiskt oberoende. Den tunga industrin fick använda eget överskott för att utvidga sin produktion. Enkelt uttryckt resonerade man så att det går fortare att höja landets materiella nivå om alla har en någorlunda medelgod utrustning än om majoriteten under ett betydande antal år skulle få arbeta med primitiva redskap framför allt i jordbruket, medan mindre än 20% av befolkningen skulle arbeta med avancerad och modern produktionsutrustning.

Andra saker som kom att verka för denna utveckling var det kinesiska kommunistpartiets mycket stora förankring i landsbygdsbefolkningen (jämfört med de ryska kommunisterna) och att bedömningen av världsläget inom den internationella kommunistiska rörelsen och särskilt hos de kinesiska kamraterna var mycket positiv. Man räknade då inte med att man, som Sovjetunionen, endast skulle ha tio år på sig att bygga upp industrin. Utan man räknade med att kunna utvecklas i skydd av det socialistiska lägrets och framför allt Sovjetunionens styrka. Under de sista åren på 50-talet i samband med det stora språnget, nådde man anmärkningsvärda ökningarna av produktionen. Industriproduktionen ökade 1958-59 med 45% varje år, jordbruksproduktionen ökade 25% 1958 och BNP med 34% samma år.

Fullföljningen av det stora språnget gick dock mycket dåligt. Inga officiella siffror finns, men klart är att produktionen 1963 låg på en lägre nivå än den skulle ha gjort om man följt den femårsplan som fastslogs på kongressen 1956. Kritikerna av KKP:s linje menar naturligtvis att misslyckandet beror på den principiellt felaktiga vägen som ”att gå på två ben” utgjorde. Andra förklaringar finns dock också: missväxten, tillbakadragandet av den sovjetiska hjälpen och sabotage från de som inte var överens med linjen. Misslyckandet var kanske inte heller så stort eftersom de små och medelstora företag som anlades under det stora språnget på 60-talet åter började utvecklas. I vilket fall som helst begicks en självkritik för det stora språngets överdrivna optimistiska satsningar. Mao tog i ett tal inför Centralkommittén 1962 på sig

huvudansvaret för felsatsningarna.

Kinas val av socialistisk modell måste före den öppna polemiken mellan KKP och SUKP varit föremål för omfattande diskussioner, där SUKP menade att linjen ”gå på två ben” stod i motsättning till den socialistiska bas som lagts de första 8-9 åren. KKP hade dock ytterligare argument förutom de ekonomiska som kort berördes ovan, Låt oss se närmare på dessa:

Det förhållandet att man i Kina kom att bygga upp socialismen på ett annorlunda sätt än i Sovjetunionen spelade en stor roll vid konfliktens uppkomst och utveckling. För att få ett perspektiv på de två olika åsikterna för hur socialismen skulle byggas kan man gå tillbaka till det som Marx faktiskt skrivit om det socialistiska samhället. Låt oss här citera Socialistisk Debatts redogörelse för Marx' tankegångar i kritiken av Gothaprogrammet.

... Lika rätt, säger Marx, föreligger verkligen här, men detta är *ännu* ”borgerlig rätt”, vilken, liksom varje rätt, *förutsätter icke jämlikhet*. Varje rätt innebär tillämpning av *lika* måttstock på *olika* människor, vilka i verkligheten inte är lika, inte jämlika, och därför är ”den lika rätten” en kränkning av jämlikheten och en orättvisa. Var och en, som fullgjort samma mängd samhällligt arbete som en annan, erhåller verkligen lika stor andel av den samhällliga produktionen (frånräknat angivna avdrag).

Men de enskilda människorna är inte lika, den ena är starkare, den andra svagare, den ena är gift, den andra inte, den ena barnrikare än den andra osv.

”...Vid lika arbetsprestation”, slutar Marx, ”och därmed lika andel i den samhälliga konsumtionsfonden, får sålunda den ena faktiskt mer än den andra, är den ena rikare än den andra osv. För att undgå alla dess missförhållanden måste rätten, i stället för att vara lika, vara olika...”

Rättvisa och jämlikhet kan följaktligen kommunismens första fas ännu inte medföra: Olikheter i fråga om rikedom, orättvisa olikheter, kommer att finnas kvar, men den ena människans *exploatering* av den andra kommer att vara omöjlig, ty det blir omöjligt att tillägna sig *produktionsmedlen*, fabrikerna, maskinerna, jorden osv som privategendom. I det Marx plockar sönder Lassalles småborgerligt oklara fras om ”jämlikhet” och ”rättvisa” i *allmänhet* påvisar han *utvecklingsgången* i det kommunistiska samhället, vilket till en början *måste* avskaffa *endast* den ”orättvisan”, att enskilda personer tillägnat sig produktionsmedlen, och vilket *inte är i stånd* att genast avskaffa även den fortsatta orättvisan, som består i att konsumtionsvarorna fördelas ”efter arbete” (och inte efter behov).

Marx tager inte bara på det noggrannaste sätt hänsyn till människornas oundvikliga olikhet, han räknar också med, att endast produktionsmedlens övergång till att bli hela samhällets gemensamma egendom (”socialismen” i ordets vanliga bemärkelse) *inte upphäver* fördelningsbristerna och bristen på jämlikhet inför den ”borgerliga rätten”, som *fortsätter att härska*, eftersom produkterna delas ”efter arbete”.

Men dessa missförhållanden”, fortsätter Marx, är oundvikliga under det kommunistiska samhället första fas, sådant detta efter långa födslovåndor uppstått just ur det kapitalistiska samhället. Rätten kan aldrig stå högre än samhällets ekonomiska utformning och dess därav betingade kulturutveckling...

Under det kommunistiska samhällets första fas (som man vanligen kallar socialismen) upphäves sålunda ”den borgerliga rätten” *inte* fullständigt utan endast delvis, endast efter graden av den redan uppnådda ekonomiska omvälvningen, dvs endast i fråga om produktionsmedlen. ”Den borgerliga rätten” erkänner dem som enskilda personers privategendom. Socialismen gör dem till *gemensam* egendom. *Så till vida* och endast så till vida bortfaller ”den borgerliga rätten”...

Marx fortsätter:

... I en högre fas av det kommunistiska samhället när (1) individernas förslavande underordnande under arbetsfördelningen försvunnit och därmed också motsatsförhållandet mellan andligt och kroppsligt arbete, när (2) arbetet blivit inte blott ett medel för livsuppehälle utan rent av det viktigaste livsbehovet, när (3) jämsides med individernas allsidiga utveckling också produktivkrafterna vuxit och alla den gemensamma samhälleliga rikedomens källor flödar ymnigare – först då kan man helt överskrida den borgerliga rättens trånga horisont och samhället kan skriva på sina fanor: Av envar efter förmåga, åt envar efter behov.

När socialismen är upprättad är det naturligtvis viktigt att man går vidare på vägen att uppfylla dessa tre villkor. En allmän uppfattning är att man i Sovjet lagt den största vikten vid den tredje punkten. Att öka produktionen till fromma för folkets konsumtion betonas. Man talar också om närmandet mellan manuellt och intellektuellt arbete, t.ex. Men detta arbete uppfattas inte längre som en kamp mellan existerande klasser. Därför talar man om ”hela folkets parti” och ”hela folkets stat”. I Kina där socialismen är av ett mycket yngre datum såg man t.ex. motsättningen mellan andligt och kroppsligt arbete som en social motsättning som endast kan lösas genom klasskampen. Om någon vid ett tillfälle ansåg att utvecklingen av produktivkrafterna måste sättas i första rummet, vilket Liu Shao-chi gjorde, och denna bedömning inte delades av majoriteten inom KKP anklagades denne för att försumma utvecklingen på de andra områdena och i praktiken överlåta åt de utsugande klasserna att ta över där och därmed föra en kapitalistisk linje.

Maos linje innebar att man i Kina inte kunde ha en proletariats diktatur som innebar att partiet personligen företräder arbetarklassen och utövar en politisk diktatur för arbetarklassens räkning, för att på så sätt snabbt kunna kollektivera jordbruket och industrialisera landet. En sådan uppbyggnad av socialismen skulle skapa en klyfta mellan industri och jordbruk, mellan stad och land, mellan intellektuellt och manuellt arbete och leda till svårigheter för arbetarklassen att ta kontroll över sina konkreta arbetsförhållanden. En risk skulle föreligga att arbetarklassen bara till namnet och inte i verkligheten ägde produktionsmedlen.

Det stora språnget med hjälp av Folkkommunernas organisation innebar att man försökte utveckla produktivkrafterna utan en sådan industrialisering som tidigare skett i de avancerade kapitalistiska staterna. Därmed skulle man samtidigt på bred front angripa alla kvarvarande kapitalistiska element i produktionsförhållandet, på samma gång som produktionen skulle öka mycket kraftigt. Att det är frågan om en kamp mellan kapitalistiska och kommunistiska element i den ekonomiska basen visar man genom att bryta ned produktionsförhållandet i tre bitar: äganderätten till produktionsmedlen, distributionsförhållandena av varor, sociala relationer mellan människorna i den materiella produktionen (arbetsdelningen, ledningshierarkin, osv). I de två senare dominerade den borgerliga rätten och andra kapitalistiska förhållanden menade man.

Klasser och klasskamp fortsätter att existera och kampen mellan socialismens och kapitalismens vägar sträcker sig över en mycket lång historisk period under socialismen. Segern kräver enligt Mao ett eller flera århundraden eftersom den socialistiska revolutionen på det ekonomiska frontavsnittet inte är tillräcklig. Den grundliga socialistiska revolutionen på de politiska och ideologiska frontavsnitten tar mycket lång tid och innan den är färdig är inte socialismen säkert etablerad.

Vilka personer är det då som kan leda det socialistiska samhället in på en väg mot restaurering av kapitalismen? Svaret på denna fråga har man svårt att knyta samman med modellen för hur det socialistiska samhället måste byggas upp. Man söker stödja sig på Lenin när han säger att de störtade exploatörerna på tusen och ett sätt söker återta det förlorade ”paradiset”, att nya

element av kapitalism uppkommer spontant i den småborgerliga atmosfären och att människor bland arbetarklassen och statsfunktionärerna kan urarta politiskt pga borgerligt inflytande. Någon kamp mellan proletariatet och småborgare tillsammans med politiskt urartande under ett eller flera århundraden lyckas man dock inte hitta något stöd för hos Lenin.

Men om man för en felaktig politik så går det i alla fall så här skriver Mao:

Om godsägare, rika bönder, kontrarevolutionärer, dåliga element och odjur av alla slag tilläts att krypa fram, medan våra kadrer blundade för allt detta och i många fall inte ens skilde mellan fienden och oss utan skulle samarbeta med fienden och bli korruperade och demoraliserade, om våra kadrer på detta sätt drogs in i fiendeläget eller fienden vore i stånd att smyga in i våra led och om många av våra arbetare, bönder och intellektuella lämnades försvarslösa mot fiendens såväl hårda som mjuka taktik, då skulle det inte dröja länge, kanske endast några år eller ett decennium, eller högst några decennier, innan en kontrarevolutionär och för hela landet omfattande restauration oundvikligen inträffade; det marxistisk-leninistiska partiet skulle utan tvivel bli ett revisionistiskt parti eller ett fascistiskt parti och hela Kina skulle skifta färg.

Att KKP inte var helt ensamma i sin syn på vissa teoretiska frågor om vikten av att bekämpa kvarvarande borgerliga inslag såsom borgerlig rätt, visas av följande citat ur KU:s studiematerial inför kongressen 1975:

Kubas KP har lagt mycket stor vikt vid utvecklandet av ett revolutionärt medvetande hos folket. Man menar, att detta är en fullständigt avgörande fråga:

Revolutionens stora uppgift är huvudsakligen att skapa den nya människan, som det här har talats om, den nya människan som Che talade om, människan med verkligt socialistiskt medvetande, människan med verkligt kommunistiskt medvetande.” (Castro, tal 26 juli 1968).

Utvecklandet av detta medvetande innebär en annan utvecklingsväg än den Sovjetunionen och andra socialistiska länder slagit in på. Dessa länder kritiserades för att ”...söka mobilisera massorna endast genom incitament och genom tillfredsställandet av deras konsumtionsbegär.” I själva verket utvecklas det inte ett internationalistiskt, ett kommunistiskt medvetande. ”... vi har iakttagit i vilken grad dessa ideal och dessa internationalistiska solidaritetskänslor, denna vaksamhet, detta medvetande om världens problem försvunnit eller förträngts i några socialistiska länder i Europa.”

Dessa citat, hämtade från det tal den 23 augusti 1968, där Castro kommenterade invasionen i Tjeckoslovakien, skulle kunna mångfaldigas. Alla pekar i samma riktning: för en egen politik för det socialistiska uppbygget, avståndstagande från de östeuropeiska ländernas version av ideologisk fostran och materiella stimulanser.

Det är viktigt att ha klart för sig att Kubas politik inte var någon variant av den kinesiska. Visserligen påminner citaten ovan om KKP:s kritik av Sovjet, men exempelvis kulturrevolutionen i Kina har inte bedömts särskilt positivt på Kuba. Tvärtom, vid dess början 1966 uppmanades KKP i ”Granma” (organ för Kubas KP) att ”inte göra sig löjliga inför hela världen”.

Om man ser det stora språnget och Folkkommuner inte bara som en väg att snabbast möjligast utveckla produktionen, kan man också se Kulturrevolutionen i mitten av 60-talet inte bara som en ideologisk kampanj, utan som en kamp för att förändra vissa delar av produktionsförhållandet för att bättre kunna föra vidare en socialistisk utveckling av produktivkrafterna. En sådan syn fanns hos PCE efter det att man återupptagit förbindelserna med KKP 1971: ”Även under kulturrevolutionens kritiska fast har Mao förblivit trogen sin socialistiska modell, en modell som är anpassad till Kinas djupaste behov. Den kräver att jordbruket förblir basen för det socialistiska uppbyggnadsarbetet att bondemassornas ansträngningar koncentre-

ras på att uppnå betydande resultat inom produktionen trots industriell eftersläpning och att böndernas socialistiska medvetenhet stärks, något som är desto nödvändigare som man måste ta hänsyn till den kvantitativa begränsningen av avantgardet industriproletariatet. Mao Tse-tung har även insett att det i ett underutvecklat land som Kina inte räcker med ett initiativ uppifrån för att påskynda den industriella utvecklingen, utan att det är nödvändigt att frigöra massornas kraft och utnyttja alla resurser på det lokala planet i förening med dem på det centralt statliga.

Detta är det karaktäristiska i uppbyggnaden av den kinesiska industrin. Mao anser vidare att i ett underutvecklat land som hans materiella stimuli inte får vara avgörande eftersom det krävs en viss nivå inom industri och service för att materiella stimuli skall vara tillämpliga.

En materiel stimulipolitik skulle i Kina leda till att det bildades ett litet mycket begränsat privilegierat överskikt i motsättning till den övriga befolkningen. För den skull har det varit av fundamental betydelse att man i Kina inriktat sig på ideologiska och politiska stimuli när det gällt att skapa en kämpande patriotisk och revolutionär anda. Detta kallar man folkligt för den revolutionära massmystiken. För Mao har det varit självklart att en sådan revolutionär mystik, en sådan revolutionär romantik bland massorna bara kan bestå om ledarna själva utgör ett levande exempel på uppoffring och själva lever bland folket. Men den skulle störta samman så snart ledarna levde som ett skikt av funktionärer som ett skikt av tekniker en reducerad grupp intellektuella i förhållanden som vore vida bättre än folkets. Detta skulle innebära ett element av upplösning och demoralisering.”

KKP menade att man hela tiden måste driva kampen för förverkligande av vissa mål som socialismen ger förutsättningar för. Man måste sätta in denna kamp som ett led i klasskampen under socialismen. Annars kommer man att slå in på en kapitalistisk väg och kapitalismen kommer automatiskt att restaureras. Enda möjligheten att undvika detta vore att i tid återvända till den riktiga marxist-leninistiska linje som Mao Tse-tung utarbetat.

I och med att man bedömde farorna så stora för ett inslag på den kapitalistiska vägen var också grunden lagd för en kritik av andra socialistiska länder. Fanns det där inslag som man inte gillade, kapitalistiska element som ”borgerliga snyltgäster, parasiter, svartabörshajar, tjuvar, dagdrivare, ligister och förskingrare” vilka kunde använda sin ekonomiska bas för att leda in landet på en kapitalistisk väg?

SUKP besvarar den som man finner oförskämda granskningen av sitt land till en början med en förvånad ton. Alla har ju tidigare erkänt att man i Sovjetunionen börjat övergången till kommunismen.

Anspelande på det faktum, att vårt parti proklamerar som sin uppgift att kämpa för ett bättre liv för folket, insinuerar KKP-ledarna om något slags ”förborgerligande” och ”urartning” av sovjet-samhället. Enligt deras logik är det kommunism om folket går i bastskor och äter tunn kålsoppa ur en gemensam skål, men ifall det arbetande folket har det bra och vill ha det ännu bättre imorgon, så är det närapå en restauration av kapitalismen!

SUKP såg folkkommunerna och det stora språnget som utslag av en voluntaristisk småborgarsocialistisk linje med helt orealistiska mål.

Avslutning

Varken SUKP eller KKP gör officiellt anspråk på att vara centrum för den kommunistiska världsrörelsen. Polemiken dem emellan visar emellertid att de inte kunde tolerera de olika modellerna för socialistiskt uppbygge eller de olika tillämpningarna av fredlig samexistens,

mm. Underförstått i polemiken ligger (och det accepteras av båda parter) att någon sorts demokratisk centralism skall tillämpas inom den kommunistiska världsrörelsen. Men vem skall då vara Centralkommitté? Ja, endast SUKP och KKP har lagt fram och lägger fram vad som i detta sammanhang skulle motsvara Verksamhetsberättelse och Riktlinjer för verksamheten.

KÄLLOR:

Särskild rapport till SUKP:s 20:e kongress [[Chrusjtjovs tal 1956](#)], N.S. Chrusjtjov 1956.

Redogörelse för våra åsikter ifråga om den fredliga övergången, KKP:s CK 1957.

Deklaration av konferens med de socialistiska ländernas kommunistiska partier, kommunistiska och arbetarpartier i Moskva den 14-16 nov 1957.

Talet i Moskva den 16 nov 1960, Enver Hoxha. [ingår i [Enver Hoxha om Moskvamötet 1960](#), talet s, 99 f]

Tio årorika år 1949-1959, KKP, Inapress 1961.

Arbetare i alla länder förena er – mot den gemensamma fienden. Folkets Dagblad 1962.

Brev från SUKP:s CK till KKP:s CK, 1963. [se följande]

[Förslag rörande den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje](#), KKP:s CK 14 juni 1963.

[Hur meningsskiljaktigheterna mellan oss och SUKP:s ledning uppkommit och utvecklats](#). Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1963.

[Till frågan om Stalin](#), Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1963.

[Två olika linjer i frågan om krig och fred](#), Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1963.

[Fredlig samlevnad – två diametralt motsatta slag av politik](#). Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1963.

Öppet brev från SUKP:s CK till partiorganisationerna och alla kommunister i Sovjetunionen, 14 juni 1963.

En kommentar till Förenta Staternas Kommunistiska Partis uttalande, Folkets Dagblad 1963.

De historiska lärdomarna av proletariatets diktatur, Folkets Dagblad 1964.

[Den proletära revolutionen och Chrusjtjovs revisionism](#), Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1964.

[Om Chrusjtjovs falska kommunism och dess historiska lärdomar för världen](#), Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1964.

En kommentar till Moskvamötet i mars, Red. ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1965.

Enig handling, med vem, för vad, mot vem? Red.ledn. för Folkets Dagblad & Röda Fanan 1966.

De sexton punkterna om den stora proletära kulturrevolutionen, KKP:s CK:s kommuniké 8/1968 Kulturrevolutionen, bakgrund, översikt, Svensk-kinesiska föreningen, 1968

Zenit, nr 3 1971

Zenit, nr 1 1972

- What Peking keeps silent about*, Novostipress 1972
- What maoism is really like*, ur tjeckoslovakiska tidskrifter 1972.
- Economic policy for great-power aims*, V. Wyatsky 1973
- Soviet-Chinese Friendly ties*, Oleg Borisov 1974
- Maoismen myt och realitet*, Karl Staf 1974. [Ett utdrag om kulturrevolutionen finns i [Den svenska vänstern och kulturrevolutionen i Kina](#)]
- Peking's class betrayal*, G. Apalin 1974
- Marxism-leninism contra maoism*, ur Sovjetiska tidskrifter 1974.
- Om den kommunistiska rörelsens internationella solidaritet*, KU-Bulletin 1, 1975.
- Om enhetssträvanden i den kommunistiska världsrörelsen*, KU-Diskussionsbulletin 3, 1975
- Häftan för kritiska studier*, nr 7-8 1975 [Se [Synpunkter på M-L- förbundens "Sovjetanalys"](#)]
- Zenit*, nr 2 1976
- Dokument från Berlin-konferensen*, Utg. av VPK 1976
- Socialistisk Debatt*, nr 3 1977
- Socialistisk Debatt*, nr 4 1977
- Internationell resolution*, KU:s 32:a kongress 1977
- KU-Studie*, nr 1 1978
- KU-Debatt*, nr 3 1978
- Leaders of Yugoslavia Greeted*, Peking review nr 21 1978